

Editörden

DİN VE HAYAT

TDV - İSTANBUL MÜFTÜLÜĞÜ DERGİSİ
SAYI: 3 - YIL: 2007

YAYIN YÖNETMENİ

Prof. Dr. Mustafa ÇAĞRICI

YAYIN KOORDİNATÖRÜ

Kadriye AVCI ERDEMLİ

EDİTÖR

Kerime CESUR

kerime.cesur@gmail.com

YAYIN EKİBİ

Abdülkerim YATĞIN

Ahmet BENSİZ

Davut ÖZGÜL

Emine ARSLAN

E. Betül ÇAKIRCA

Kerime CESUR

Mehmet YÜKSEL

Mustakim ARICI

Salim SELVİ

Sümeyye PARILDAR

Uğur YILMAZ

Üzeyir GÜR

TASHİH

Dr. A.Cüneyd KÖKSAL

REKLAM SORUMLUSU

Ömer Faruk ŞENTÜRK

GRAFİK TASARIM

Sinan ÖZDEMİR

BASIM YERİ ve TARİHİ

TDV Yay. Mat. ve Tic. İşl.

Ostim Örnek San. Sit. 1. Cad.

358. Sk. No: 11 Yenimahalle/ANKARA

Tel. 312 354 91 31 / Fax: 312 354 91 32

Ankara / 2007

ISSN: 1308 - 9595

DAĞITIM

TDV Yay. Mat. ve Tic. İşl. İstanbul 1. Şb.

Klodfarer Cad. No:14/1 Divanyolu

Eminönü/İSTANBUL

Tel: 0212 518 46 04

Faks: 0212 518 83 07

Yayınlanan yazıların hukuki-bilimsel sorumluluğu yazarlara aittir.

PARA İLE SATILMAZ

Bismillahirrahmanirrahim

Yüce Rabbimize sonsuz hamd ü senalar olsun.

Efendimiz Muhammed Mustafa'ya binlerce sâlât, âl ve ashâbına selam olsun.

Ak sakallı pîr koca bilmez ki hâli nice

Emek yimesin hacca bir gönül yıkarısa

Yunus Emre

İbadetlerin ortak amacı insanın yaratılış gayesinin, kulluğunu izhar olduğunu göstermektir. Namaz ile güne, oruç ile yıla, hac ile ömre anlam katan, aynı zamanda denetim altında tutan ibadetler, müslümana hiçbir anında yalnız olmadığını, Yüce bir varlığın gözetim ve denetimi altında bulunduğunu hatırlatır. Kulluğun kemali de her şeyi yerli yerine koymakla mümkündür. Bu açıdan baktığımızda namaz dosdoğru kılındığında namaz; oruç, ellerimiz, gözlerimiz, dilimiz de yanlıştan ve haramdan sakındığında oruç; ve hac her türlü kavgadan, dünya menfaatinden beri olduğumuzu kanıtladığımızda hac-i mebrûr olmaktadır.

İstanbul Müftülüğü Kültür Yayınları üçüncü çalışmasını, ömrümüze anlam katan, layıkıyla yerine getirildiğinde yeniden doğmuş gibi günahsız olunacağı müjdesi verilen "Hac" ibadetine ayırmış bulunmaktadır. Hac yeniden doğmamıza vesile olan yoğun anlamlar bütünüdür. Bu eserimizde, hacın kapsadığı bu anlamlar bütününden imkanların elverdiği ölçüde sizlere makaleler, hatıralar, söyleşiler sunmaya çalıştık. Mikat, ihram, telbiye, tavaf, Hacerü'l-esved, Safa-Merve, Arafat, Müzdelife, Mina, şeytan taşlama, kurban gibi hacın temel kavramlarını ve aşamalarını içeren makaleler hacci anlamamıza yardımcı olmaktadır. İhram'ın sadece bir bez parçası olmadığını, mikattan hac ibadetine giriş yapan hacının dünyanın tüm kalabalığından arınıp Rabbi'nin topluluğuna karıştığını; Arafat'ta hacın zirvesine ulaştığını; şeytana atılan her taşla bir günahın atılması gerektiğini ve diğer tüm aşamaların insanın olgunluğunu tamamlamasına yardımcı olan adımlar olduğunu anlıyoruz. Allah karşısında eşitliğin zirvesinin gerçekleştiği ibadettir hac. Ten renginin önemsizliğini Malcom X'in hayatından verdiğimiz kesitlerden anlıyoruz. "Hacda Kadın" makalesi ile hacda kadının cinsiyeti ile değil kulluğu ile var olduğunun bilincine varıyoruz. Nazife Şişman hacı olmanın turist ve seyyah olmaktan ayrıldığı noktaları akıcı bir üslupla bizlere sunuyor. Söyleşi bölümümüzde Ebruzen Hikmet Barutçugil'in, sanatıyla hac arasında kurduğu bağlantıyı bulabilirsiniz. Ayrıca Ümit Meriç ve Nevzat Tahran ve Hasan Cihat Öter'le gerçekleştirdiğimiz kısa söyleşiler de zevkle okunacaktır. Hacca gitmenin öneminin yanında hac dönüşü ahlâkî olgunluğun devamının gerekliliğini anlatan "Hacca Nasıl Gidilir Nasıl Dönülür?" isimli makale, "Hacca Eğitimi Gitmek", "Hacca Çarşı Ziyareti ve Hediyeleşme Âdâbı" da faydalı olacağını umduğumuz diğer makalelerden. Portre bölümümüzde son nefesini Efendimiz'in yanbaşında vermek istediği için Medine'ye hicret eden Sami Ramazanoğlu Hocaefendi'nin hayatı anlatılmakta. Fahrettin Paşa'nın Medine Savunması, Surre Alayları, Osmanlı'nın kutsal beldelere gösterdiği hassasiyeti anlatan makaleler, Kâbe ve Ravza'daki âyetlerin değerlendirildiği makale, hac manzumeleri ve hac literatürü makaleleri ve şiirlerden oluşan bir dosya ile karşınızdayız.

İlkemiz sizlere en iyiyi sunabilmektir. Yayın kurulu bu ilkeyi layıkıyla gerçekleştirebilmek için büyük gayret içerisinde. Bu çalışmalar sırasında fikirleri ve makaleleri ile bizlere katkıda bulunan değerli akademisyenlere, Diyanet personeline, yazılı ve görsel malzeme temini, yayına hazırlık, baskı ve tasarım süreçlerinde katkısı olan herkese şükranlarımızı sunuyoruz.

Allah'ın çalışmalarımızı boşa çıkarmaması ümidiyle...

HACCIN FIKHÎ BOYUTU*

Hac sözlükte “kastetmek, yönelmek” anlamına gelen bir kelimedir. Fıkıh terimi olarak ise hac, “Mekke şehrindeki Kâbe’yi ve civarındaki kutsal sayılan özel yerleri, özel vakit içinde, usulüne uygun olarak ziyaret etmek ve yapılması gereken diğer menâsiki yerine getirmek” demektir. Bunların hepsine birden hac törenleri anlamında “menâsikü'l-hac” denir.

İslâmiyet’in beş esasından biri olan hac, hicretin IX. yılında farz kılınmıştır. Haccın farz olduğu hükmü, Kur’ân-ı Kerîm ve Sünnet’te bildirilmiş ve bu hüküm konusunda müslümanların görüş birliği (icmâ) gerçekleşmiştir. Kur’ân-ı Kerîm’de: “Yoluna gücü yetenlerin evi (Kâbe) hac ve ziyaret etmeleri, insanlar üzerinde Allah’ın bir hakkıdır” (Âl-i İmrân 3/97) buyrulmuştur. Peygamberimiz de haccı Müslümanlığın beş esasından birisi olarak saymış, haccın önemini ve yararlarını belirtmiş ve bu törenlerin nasıl yapılacağını fiilen göstermiştir.

Gücü yeten, yani sağlık ve servet yönünden haccetme imkânına sahip olan müslümanların, ömründe bir defa haccetmeleri farz olup imkân elde edilince, geciktirmeden yerine getirilmesi gerekir. Hayatında bir defa hac yapmış olan müslüman bu farzı yerine getirmiş olur. Kâbe’yi

ziyaretle ilgili ibadetlerden biri de “umre”dir. Ziyaret belirli zamanda ve Arafat vakfesiyle birlikte olursa “hac”; belirli bir zamana bağlı olmayarak vakfesiz yapılırsa “umre” adını alır. Hac ve umreyi birbirinden ayırmak için hacca, “hacc-ı ekber” (büyük hac), umreye “hacc-ı asgar” da (küçük hac) denir.

Yükümlülük Şartları

Hac ibadetiyle yükümlü olmak için genel olarak bütün yükümlülükler de öngörülen müslümanlık, akıl ve bulûğ şartı yanında, ayrıca hac yapmaya bedenî ve malî imkânların yeterli olması da şarttır. İstîtaat denilen yapabilme güç ve imkânı, hac yolculuğuna çıkacak kişinin gidip dönünceye kadar kendisinin ve bakmakla yükümlü olduğu kimselerin geçimlerini sosyal seviyelerine uygun olarak sağlayacak malî güce ve hac için yeterli zamana ve malî güce sahip olması anlamına gelmektedir. Ayrıca kişinin hac ile yükümlü sayılabilmesi ve hac yükümlülüğünün zimmetinde borç olarak sabit olabilmesi için belirtilen dört şarta ilâve olarak, bu farîzaı yerine getirecek vakte erişmiş olması da gerekir.

Eda Şartları

Haccın edasının, yani hac yükümlüsü tarafından bizzat ifa edilmesinin farz olması için bulunması gereken şartlara “haccın

edasının şartları” denir. Bu şartlar şunlardır: Sağlıklı olmak. Yol güvenliği. Ârızî bir engelin bulunmaması. Bunların dışında kadınlara özel iki şart daha vardır: Bunlardan birincisi, kadınların tek başlarına uzun mesafeli yolculuklara çıkma yasağından kaynaklanan “yanlarında eşlerinin veya bir mahremlerinin bulunması” şartıdır. Bu şart Hanefilere göredir. Şafiiler, güvenliğin sağlanması durumunda kadının yanında mahreminin olmasını gerek-

Gücü yeten, yani sağlık ve servet yönünden haccetme imkânına sahip olan müslümanların, ömründe bir defa haccetmeleri farz olup imkân elde edilince, geciktirmeden yerine getirilmesi gerekir. Hayatında bir defa hac yapmış olan müslüman bu farzı yerine getirmiş olur.

li görmezler. İkinci şart ise sadece boşanma iddeti veya vefat iddeti beklemekte olan kadınların, “beklemeleri gereken süreyi tamamlamış olmaları”dır.

Eda şartlarını taşıyan kimselerin bizzat hac yapmaları, bu şartlardan herhangi birinin gerçekleşmemesi durumunda bedel (vekil) göndermeleri veya bunu vasiyet etmeleri gerekir.

Geçerlilik Şartları

Haccın geçerli yani sahih olabilmesi için üç şartın bulunması gerekir. Bu şartlar; Hac yapmak niyetiyle ihrama girmek, özel vakit ve özel mekândır.

a) **İhram:** İhram ilmihal dilinde hac veya umre yapmaya niyet eden kişinin, diğer zamanlarda mubah olan bazı fiil ve davranışları belirli bir süre boyunca yani hac veya umrenin rükünlerini tamamlayıncaya kadar kendi nefesine haram kılması anlamındadır. İhram giy-

mek ise hac törenlerinin ifası sırasında giymek üzere yün, pamuk veya ketenden hazırlanmış beyaz renkli giysiyi (ihramlık) giymek anlamındadır.

İhrama Girme Yerleri: Kâbe'nin etrafını iç içe kuşatan yerler, sırasıyla Harem, Hil ve Âfâk olarak, hükümleri farklı üç bölgeye ayrıldığı gibi hac veya umre yapan kimseler de buldukları bölgelere göre Âfâkî, Hillî (veya Mîkatî) ve Mekkî olmak üzere üç sınıfa ayrılır.

Harem Bölgesi: Mekke ile etrafında, bitkileri koparılmamak ve av hayvanlarına zarar verilmemek üzere belirli sınırlar içindeki emniyetli bölgedir. Bu bölgede oturan-

lara Mekkî (Mekkelî) denir. Mekkeliler hac için Harem bölgesi sınırları içinde; umre için ise Hil bölgesine çıkarak ihrama girerler. Hil Bölgesi: Hil bölgesi, Harem bölgesi ile Mîkat yerleri arasındaki yerlerdir. Bu bölgede ikamet edenlere Mîkatî veya Hillî denir. Hillî, Hil bölgesinde yaşayan kişi anlamındadır. Mîkatîler gerek hac gerek umre için Harem bölgesine girmeden buldukları Hil bölgesinde ihrama girerler. Âfâk Bölgesi: Harem ve Hil bölgelerinin dışında kalan yerlere Âfâk denir. Hil bölgesi dışından doğrudan Mekke'ye veya Harem bölgesine gelenlerin ihramsız geçmemeleri gereken beş nokta, Hz. Peygamber tarafından belirlenmiştir. Bunlardan her birine “mîkat”, bu noktaların sınırladığı ve Hil bölgesi dışında kalan yerlere de “Âfâk” ve bu yerlerde yaşayan insanlara da Âfâkî denir ki uzaklardan gelen anlamındadır.

Mekke'ye veya Harem bölgesine gelenlerin ihramsız geçmemeleri gereken bu beş yer şun-

lardır: Zülhuleyfe: Mekke'ye Medine üzerinden gelenlerin mîkatıdır. Cuhfe: Mısır ve Suriye istikametinden gelenlerin mîkatıdır. Zâtürk: Irak yönünden gelenlerin mîkatıdır. Karnülmenâzil: Necid ve Küveyt yönünden gelenlerin mîkatıdır. Yelemlem: Yemen ve Hindistan tarafından gelenlerin mîkatıdır.

Süveyş yönünden Kızıldeniz yolu ile gelenler, Cuhfe yakınında Râbiğ hizasında ihrama girerler. Hava yolu ile Cidde'ye gelenler ise, geldikleri istikametteki mîkatın hizasını geçmeden, niyet ve telbiye yaparak ihrama girerler.

Hanefî ve Mâlikîler'e göre, her ne maksatla olursa olsun doğrudan Harem bölgesine, meselâ Mekke'ye gidecek olan Âfâkîler'in, mîkat sınırını geçmeden ihrama girmeleri gerekir. Çünkü ihram, bu kutsal bölgeye saygı için vâcip kılınmıştır. Bu konuda hac ve umre için gelenler ile ticaret, ziyaret veya tedavi gibi başka maksatlar için gelenler arasında fark yoktur. Bunlar, hac veya umre yaptıktan sonra ihramdan çıkarlar. Herhangi bir sebeple mîkat sınırları dışında bulunan Hil ve Harem bölgeleri halkı da doğrudan Harem bölgesine meselâ Mekke'ye girme konusunda aynı hükme tâbidir. Şâfiî mezhebinde ise, hac ve umre kastı olmadıkça uzaklardan gelenlerin (Âfâkî) Harem bölgesine ihramsız girmeleri vâcip değil, müstehaptır.

İhrama giren kimselere, ihramdan çıkıncaya kadar yasak olan iş ve davra-

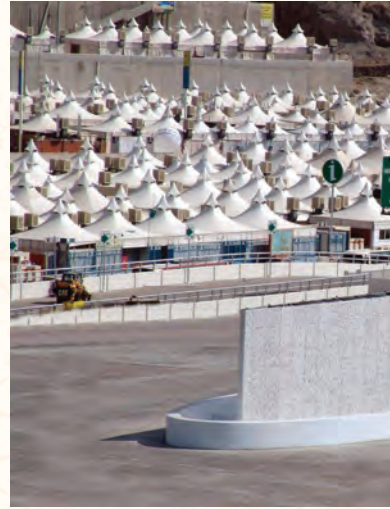
nışlar vardır. Bunlara "ihram yasakları" denir. İhram yasakları vücutla, giyim ve giyim eşyası ile, cinsel konularla, avlanmayla, Harem bölgesiyle, yapılması günah olan ve başkalarına zarar veren konularla ilgili olmak üzere çok ayrıntılı bir şekilde düzenlenmiştir.

b) Özel Vakit: Haccın farzlarını yani "ihrama girme", "Arafat vakfesi" ve "ziyaret tavafi"ni, kendileri için belirlenmiş özel vakitlerinde yapmak haccın geçerlilik şartıdır. Hac törenleri (menâsik), hac ayları içinde yapılır. Hac ayları, hac menâsikinin yapılacağı aylar olup, şevval ve zilkade ayı ile zilhicce ayının ilk on günüdür. Bu aylardan önce hac menâsikine başlanmaz. Ayrıca hacla ilgili vakfe, tavaf, sa'y, şeytan taşlama gibi menâsikten her birinin bu aylar başladıktan sonra belirlenen vakitler içinde yapılması gerekir, aksi halde sahîh olmaz.

c) Özel Mekân: Haccın farzlarının özel mekânlarda yerine getirilmesinin anlamı, vakfenin Arafat sınırları içinde ve tavafın Kâbe'nin etrafında yapılmasıdır. Bu şartlardan herhangi birinin eksikliği durumunda yapılan hac geçerli olmaz.

Haccın Farzları

Hanefîler'e göre haccın ihram, Arafat vakfesi ve ziyaret tavafi olmak üzere üç farzı vardır. Hac bu farzların sıraya uyularak yerine getirilmesiyle eda edilmiş olur. Bu farzlardan ihram şart, diğer ikisi ise rükündür. Buna göre Arafat

Büyük Şeytan

vakfesinin vaktini geçiren kimse o yıl hac yapma imkânını kaybeder, daha sonra yarım bıraktığı haccını kazâ eder.

Mâlikîler'e göre bu üç farz yanında sa'y de farzdır ve dördü birden haccın rükünlerini oluşturur. Şâfîîler ise, bunlara saçları kısaltmayı veya tıraş etmeyi (halk veya taksîr) ilâve ederek rükün sayısını beşe çıkarmışlar ve bu rükünler yerine getirilirken bir kısmında (ilk üçünde) sıraya riayet etmenin de farz (rükün veya şart) olduğunu söylemişlerdir. Rükünlerin tamamı, usulüne göre yapılmadıkça, ceza ve kefâret ödemekle hac sahih olmaz. Eksik kalan rükünün tamamlanması veya haccın kazâsı gerekir.

Haccın Vacipleri

Haccın rükün ve şartlarının yanında bir de vâcip olan törenleri (menâsik) vardır. Bunların terkedilmesiyle hac geçersiz (fâsid) olmaz ise de mazeretsiz terkedilmesi tahrîmen mekruhtur. Ayrıca meşrû bir mazeret olmadıkça terkedilen veya zamanında yapılmayan her vâcip için ceza gerekir. Hanefî mezhebinde haccın aslî vacipleri sa'y, Müzdelife'de vakfe, şeytan taşlama, halk veya taksir (saçları traş etmek veya kısaltmak) ve vedâ tavafi olmak üzere toplam beş törenden (nüsük) ibarettir. Bunlardan sa'y ile halk veya taksir, hem hac, hem de umrede vâciptir. Diğer üçü ise umrede yoktur.

Haccın Sünnetleri

Hacda farz ve vâcîpler dışında kalan diğer menâsik haccın sünnetleridir. Sünnetlerin yerine getirilmesi haccın sevabını artırır. Mazeretsiz terki mekruhtur. Fakat sünnetlerin terkinde herhangi bir maddî ceza gerekmez. Haccın sünnetleri şunlardır: Kudüm Tavafi: Mekke'ye geliş tavafi demektir. İfrad veya kırân haccı yapan Âfâkîler için sünnet olup Arafat vakfesine kadarki süre içinde eda edilir. Hac Hutbeleri: Hacla ilgili olarak üç hutbe vardır. Arefe Gecesini Mina'da Geçirmek. Bayram Gecesini Müzdelife'de Geçirmek. Bayram Günlerinde Mina'da Kalmak. Muhassab'da Bir Süre Dinlenmek.

Haccın Çeşitleri

Hüküm Bakımından Hac Çeşitleri

Şer'î hüküm açısından hac farz, vâcip ve nâfile olmak üzere üç çeşittir. Belirli şartları taşıyan yükümlünün ömründe bir defa haccetmesi farzdır. Yükümlü olmadığı halde, haccetmeyi adayan kişinin bu adağını yerine getirmesi vâciptir. Diğer nâfile ibadetlerde olduğu gibi, başladıktan sonra bozulan nâfile haccın kazâsı da vâcip olur. Farz ve vâcip dışında yapılan hac ise nâfiledir. Hacla yükümlü olmayan çocukların yaptıkları hac ile bir kimsenin birinciden sonra adama (nezir) dışında yapacağı her hac nâfiledir.

Yapılış Şekli Bakımından Hac Çeşitleri

Yapılış biçimi (edâ) açısından ise hac, ifrad haccı, temettu' haccı ve kırân

hacchi olmak üzere üç çeşittir. Hac ve umre, her biri tek başına yapılabildiği gibi, aynı yılın hac ayları içinde, ikisi birbirine bağlı olarak da yapılabilir.

İfrad Haccı: İfrad haccı umresiz yapılan hacdir. Sadece hac ibadeti yapıldığı için “umresiz hac” anlamında olmak üzere bu ad verilmiştir. Hac ayları içinde, hacdan önce umre yapmayıp, sadece hac niyetiyle ihrama girerek hac menâsikini eda edenler, ifrad haccı yapmış olurlar. İster mîkat sınırı dışında ister içinde ikamet etsin, herkes ifrad haccı yapabilir. Temettu’ Haccı: Temettu’ haccı aynı yılın hac

Hac törenleri (menâsik), hac ayları içinde yapılır. Hac ayları, hac menâsikinin yapılacağı aylar olup, şevval ve zilkade ayı ile zilhicce ayının ilk on günüdür. Bu aylardan önce hac menâsikine başlanmaz. Ayrıca hac ile ilgili vakfe, tavaf, sa’y, şeytan taşlama gibi menâsikten her birinin bu aylar başladıktan sonra belirlenen vakitler içinde yapılması gerekir, aksi halde sahih olmaz.

ayları içinde, umre ve haccı ayrı ayrı niyet ve ihramla yapmaktır. Hac ayları içinde umre yapıp ihramdan çıktıktan sonra, aynı yıl hac için yeniden ihrama girip hac menâsikini de eda eden uzak bölgelerden gelmiş hacılar temettu’ haccı yapmış olurlar. Kırân Haccı: Kırân haccı, her ikisine birlikte niyet edilerek aynı yılın hac ayları içinde umre ve haccı bir ihramda birleştirmektir. Hac ve umre tek ihramla yapıldığı için “birleştirmeli hac” anlamında bu adı almıştır. Umre ve hacca, ikisine birden niyet edip umreyi yaptıktan sonra ihramdan çıkmadan, aynı ihramla hac menâsikini de tamamlayan Âfâkiler “kırân haccı” yapmış olurlar. Ayrıca hacceden kişinin Âfâkî olması, umre

ve haccın, her ikisinin aynı yılın hac aylarında yapılması, hac ve umrenin memlekete dönmek veya mikat sınırından çıkmak gibi sebeplerle arasının açılmaması da Temettu’ ve Kırân haccının şartlarındandır.

Bu eda biçimlerinden hangisine göre yapılırsa yapılsın hac farızası yerine gelmiş olur. Bütün ibadetler gibi hac ibadetinde de fazilet, o biçim veya bu biçimde yapılmasında değil, edasında gösterilen gayret, samimiyet, huzur, huşû ve ihlâs nisbetindedir.

Hac ve Umre İle İlgili Kurbanlar

Hac ve umre menâsikiyle ilgili olarak kesilen kurbanlara hedy denir. Hedy, Kâbe’ye ve Harem bölgesine hediye olmak üzere kesilen kurban demektir. Kurban bayramı dolayısıyla kesilen kurbanlara ise udhiyye denir. Mükellefiyet yönünden bu ikisi birbirinden tamamen ayrı ise de, hedy kurbanı keyfiyet bakımından, aynen udhiyye gibidir. Hedy kurbanları, tatavvu (nâfile) ve vâcip olmak üzere iki kısımdır.

I- Vâcip Hedy:

1- Temettu’ ve kırân hedyi. Temettu’ ve kırân haccı yapanların hedy kurbanı kesmeleri vâciptir. Nitekim Kur’ân-ı Kerîm’de “Kim hac günlerine kadar umre ile faydalanmak isterse, kolayına gelen kurban kesmesi gerekir” (el-Bakara 2/196) buyurulmuştur.

2- Ceza hedyi. Hac ve umrenin vâciplerinin terki, vaktinde yapılmaması ve ihram yasaklarının ihlâlinden dolayı kesilmesi vâcip olan kurbanlardır.

3- İhsar hedyi. Hac ve umre yapmak üzere ihrama girdikten sonra vakfe ve tavaf yapma imkânı ortadan kalktığından bu nüsükler tamamlanmadan ihramdan çıkabilmek için kesilen kurbanlardır.

4- Nezir (adak) hedyi. Harem bölgesinde kesilmek üzere nezredilen kurbanlardır. Vâcip olmasının sebebi nezredilmesidir.

II- Tatavvu Hedy

Hac veya umre yaparken, yükümlülük bulunmadığı halde kesilen kurbanlardır. İfrad hacci veya sadece umre yapanların tatavvu hedyi kesmeleri müstehaptır.

Hac ve Umrenin Cinayetleri

İhramlı iken Harem bölgesinde yapılması yasak olan şeylerin yapılmasına cinayet denir. Cinayet cezayı gerektirir. Hac veya umrede vâcip olan menâsikten birinin mazeretsiz olarak terkedilmesi veya zamanında yapılmaması da ceza gerektirmesi bakımından cinayet hükmündedir. Semavî yani insanlar tarafından olmayan mazeretler sebebiyle terkedilen veya zamanında yapılamayan vâcipler için bir şey gerekmez ise de, Harem bölgesi ve ihram yasaklarıyla ilgili cinayetlerden dolayı, bunlar ister mazeretle, ister mazeretsiz yapılsın ceza (kefâret) gerekir. Harem bölgesi ve ihram yasaklarıyla ilgili cinayetlere ceza gerekmesi için yapılan işin cinayet olduğunu bilip bilmemek arasında fark bulunmadığı gibi kasten, zorlama, hata veya yanılma ile uykuda veya unutarak yapma arasında da fark yoktur. Ancak bunların kasten yapılması günahtır. Kefâret ödenmesinden başka, tövbe ve istiğfar edilmesi de gerekir.

Cinayetlerin Ceza ve Kefâretleri

Hac esnasında işlenen kimi cinayetler hac-

cın bozulmasını ve kazâsını gerektirirken, kimileri ağırlık derecesine göre çeşitli ceza ve kefâreti gerektirirler. Cinayetin durumuna göre ödenmesi gereken kefâret ve cezalar şunlardır: Kazâ, bedene (deve veya sığırın kurban edilmesi), dem (koyun veya keçinin kurban edilmesi), sadaka, bedel ödeme ve oruç. ■

*Yazı TDV İslâm İlmihali'nden özetlenerek hazırlanmıştır.

